

‘Broedplaatsen’, een zedelijke serie over creatievelingen

In deze serie neem ik u mee naar verschillende broedplaatsen in Den Haag. Als ik er met mensen over praat, denken velen dat het om vogelbroedplaatsen gaat. Iets over de ooievaar, of de halsbandparkiet. Daar gaat deze serie dus niet over. Het gaat over broedplaatsen met mensen. Maar wat is het precies? Hoe zijn ze georganiseerd? Welke plek hebben ze in Den Haag? Mijn zoektocht start bij verantwoordelijk wethouder Joris Wijsmuller.

Restaurant Water en Brood in De Vloek (foto Jacintha van Beveren)

We treffen elkaar, zoals hij in Stroom tijdens de uitreiking van de DVD-box beloofde, op tijd in zijn kantoor aan een tafel, die in een broedplaats vervaardigd is. Ah, broedplaatsen zijn dus eigenlijk timmerwerkplaatsen?

Dat heb ik niet goed gezien. Joris legt uit dat het kenmerk van een goeie broedplaats is dat er een mix van functies is. Het gaat om creatieve initiatieven die de stad interessant maken in gebieden waar nieuwe ontwikkelingen zijn. Met deze definitie ben ik nog niet tevreden.

Joris noemt het voorbeeld van Quartier Latin in Parijs, waar kunstenaars en studenten een buurt met een negatief imago een compleet ander imago gaven.

Vooraf voor de beeldende kunst heeft Den Haag veel plekken, waar kunstenaars atelierruimte hebben, gecombineerd met oefenruimtes voor muziek en dans, eventueel met podia, galeries en presentatieruimtes. Vaak ook in combinatie met ambachtelijke werkplaatsen, grafische of

computerbedrijfjes. Soms is er horeca en soms vinden maatschappelijke initiatieven er onderdak. Broedplaatsen maken de stad interessant en spannend en ze geven de omgeving, waarin ze acteren, iets extra's.

We moeten broedplaatsen niet verwarren met traditionele atelierpanden waar kunstenaarscollectieven werken en exposeren, zoals de Spanjaardshof (Westeinde). De Besturing (Binckhorst) daarentegen, ook een atelierpand, rekenen we weer wel tot een broedplaats, omdat daar ook metaalbewerkers, grafisch ontwerpers en de meubelmaker – die van de tafel – werkzaam zijn. De gezamenlijke initiatieven, zoals bokswedstrijden en voetbaltoernooien, presentaties over hergebruik, kunstenaars die daar tijdelijk een werkplaats hebben en exposeren en de kruisbestuiving maken dit tot een echte broedplaats, aldus Joris.

We weten al iets meer, maar het gaat een stapje verder, want er zijn ook nog vrijplaatsen, zoals De Vloek in Scheveningen, die voortkomt uit de kraakbeweging. Vrijplaatsen bepalen zoveel mogelijk zelf de condities – ook financieel – waaronder ze acteren. Deze plekken kenmerken zich door sociaal-culturele samenwerking binnen een

Wethouder Joris Wijsmuller
(foto Roos Trommelen)

bepaalde ‘gekraakte’ ruimte. De Vloek heeft ook een sterke sociale functie voor groepen die in het gedrang komen, een toegevoegde waarde voor het stedelijk leven. Broedplaatsen en vrijplaatsen passen goed bij het college-akkoord: Vertrouwen op Haagse kracht. Op zoek gaan naar organisatievormen

waar mensen hun eigen verantwoordelijkheden kunnen nemen.

De gemeente Den Haag heeft wel een broedplaatsenbeleid, maar geen vrijplaatsenbeleid, omdat dit strijdig zou zijn met het autonome karakter van een vrijplaats. Wel heeft Joris de opdracht gekregen om voor De Vloek een alternatieve locatie

te zoeken: “We hebben al een paar fietstochtjes achter de rug, hoewel er drie maanden respijt is door stagnatie in de ontwikkelingsplannen van de haven”.

Voor broedplaatsen is betaalbare ruimte voor creatieve ontwikkeling nodig. De gemeente heeft bij het De Constant Rebecqueplein het initiatief genomen tot het stichten van een broedplaats. De voorkeur van de gemeente is echter dat het initiatief vanuit de creatieve hoek zelf komt. Hij noemt bijvoorbeeld surfdorp F.A.S.T., waar naast de surfcultuur ook veel creatieve cultuur te vinden is, zoals de openluchtbioscoop, concerten en feesten. Ook vindt er bedrijvigheid plaats: “Een interessante plek”.

Broedplaatsen kunnen ook evolueren. Nest (De Constant Rebecqueplein), Galerie West (Groenewegje), Quartair (Toussaintkade) en 1646 (Boekhorststraat), voortgekomen uit een broedplaats, worden samen met Stroom gesteund door het Mondriaanfonds. Den Haag is daarmee koploper op het gebied van beeldende kunst. Maakhaven (1e Lulofdwardsstraat) en De Besturing bekijken of zij de plek waar ze nu zitten kunnen aankopen. Het pand van de Maakhaven – voormalige Centrale Werkplaats van Shell en waardevol industrieel erfgoed uit 1929 – kan daarmee behouden blijven.

De druk op de ruimte in Den Haag neemt toe. Deels door het nieuwe vastgoedbeheer van de gemeente, bestaande uit afstoten en ontwikkeling van kleinschalig opdrachtgeverschap (kluspanden) en deels doordat het inwoneraantal van de stad groeit. Beide ontwikkelingen hebben repercussies voor de vrije ruimte voor broedplaatsen. Zo moet de Stichting Ruimtevaart (Loosduinseweg) op zoek naar een nieuwe plek, omdat er woningbouw gepland is en moet locatie Z (villa Ockenburg) verhuizen voor de nieuwe plannen in Ockenburg.

Joris benadrukt dat actualisering van het broedplaatsenbeleid met de inkrimping van de ruimte belangrijk is. In augustus 2014 bij de evaluatie van het broedplaatsenbeleid (beleidsnota uit 2005) heeft het gemeentebestuur weer uitgesproken dat broedplaatsen van belang zijn voor de stad. Daarbij wordt ook nagedacht over het beheer

De Vloek buiten (foto Jacintha van Beveren)

van de panden in relatie tot de tijdelijkheid van broedplaatsen. Het is natuurlijk interessanter om in een pand te investeren als zeker is dat je er een tijd in kunt blijven.

Op mijn vraag wat hij in deze collegeperiode wil neerzetten voor broedplaatsen antwoordt Joris: “Ik wil vooral dat creatieven in Den Haag wat neerzetten en dat wij dat als gemeente mogelijk maken. Wij zijn van de organische groei en niet meer van de grootschalige structuurontwikkelingen. Die tijd is voorbij. In die organische groei heb je ruimte nodig om te kunnen bewegen en te ontwikkelen. Mijn doel is die ruimte te borgen, juist ook voor creatieve broedplaatsen, een bewegen meerwaarde voor de stad.”

Ik bedank Joris voor zijn verhaal. Ik ben een stuk wijzer geworden. De komende vijf afleveringen van deze serie zal ik samen met Edwin IJsmen, die in 2004 als stedenbouwkundige afstudeerde op het fenomeen broedplaatsen in Den Haag, verschillende broedplaatsen bezoeken. We hopen zo steeds beter te begrijpen wat broedplaatsen zijn.

Tekst: Jacintha van Beveren